

orhaniv № 1403-VIII. [Law of Ukraine About bodies and persons who carry out enforcement of court decisions and decisions of other bodies № 1403-VIII]. (2016, June 02). *Vidomosti Verkhovnoi Rady*, 29, 535. [in Ukrainian].

3. Instrukttsiia z orhanizatsii prymusovoho vykonannya rishen. Nakaz Ministerstva yustyttsii Ukrainy № 512/5. [Instruction on the organization of enforcement of decisions. Order of the Ministry of Justice of Ukraine № 512/5]. (2012, April 02). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0489-12> [in Ukrainian].

4. Typove polozhennia pro upravlinnia zabezpechennia prymusovoho vykonannya rishen mizhrehionalnykh upravlin Ministerstva yustyttsii Ukrainy № 1183/5. [Standard Regulations on the Department for Enforcement of Decisions of Interregional Departments of the Ministry of Justice of Ukraine № 1183/5]. (2016, April 20). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0617-16> [in Ukrainian].

5. Deiaki pytannia terytorialnykh orhaniv Ministerstva yustyttsii Postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy № 870. (2019, October 09). [Some issues of territorial bodies of the Ministry of Justice of the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 870]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0617-16> [in Ukrainian].

6. Informatsiia. [Information]. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-teritorialnih-organiv-a870> [in Ukrainian].

7. Typove polozhennia pro viddil derzhavnoi vykonavchoi sluzhby mizhrehionalnykh upravlin Ministerstva yustyttsii Ukrainy № 1183/5. [Standard regulations on the department of the state executive service of interregional departments of the Ministry of Justice of Ukraine № 1183/5]. (2016, April 20). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0617-16> [in Ukrainian].

8. Serhiienko, N. A. (2019). Ministerstvo yustyttsii Ukrainy ta orhany prymusovoho vykonannya rishen: do pytannia pravovoho statusu. [Ministry of Justice of Ukraine and enforcement bodies: to the question of legal status]. *Derzhava ta rehiony: Pravo*, 4 (66), 34-41 [in Ukrainian].

9. Administruvannia. [Administration]. Retrieved from: <https://vue.gov.ua/> [in Ukrainian].

10. Zaplotynskiy, B.A., & Tupkalo, V.M. Menedzhment orhanizatsii i administruvannia. [Management of organizations and administration]. Retrieved from: http://pidruchniki.com/74964/menedzhment/vstup_menedzhment_organizatsiy [in Ukrainian].

11. Zaplotynskiy, B.A., & Tupkalo, V.M. (2015). Upravlinnia yakistiu. Konspekt lekttsii. [Quality management. Lecture notes]. K.: kafedra menedzhmentu i biznes-modeliuvannia NNIMP DUT [in Ukrainian].

12. Kalnysh, Yu. H., & Lozynska, T. M., Tymtsunyk, V. I. (2015). Publichne upravlinnia ta administruvannia : navch. posib. [Public administration and administration: textbook. way]. Poltava: RVVV PDAA [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 22.12.2019

УДК: 342.95 (477)

Рувін Олександр Григорович,

кандидат юридичних наук,

директор Київського науково-дослідного інституту

судових експертиз Міністерства юстиції України

<https://orcid.org/0000-0003-0162-4686>

САМОВРЯДНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ СУДОВО-ЕКСПЕРТНИХ УСТАНОВ

У статті, спираючись на аналіз норм чинного законодавства України та наукових поглядів вчених, надано характеристику самоврядному контролю за діяльністю судово-експертних установ. Обґрунтовано, що на сьогодні нагальною потребою є вдосконалення нормативно-правового забезпечення самоврядування судово-експертних установ та їх діяльності, зокрема в сфері здійснення контролю. Зокрема представляється доцільним прийняття: по-перше, закону, який би врегулював питання самоврядування судово-експертних установ, визначав суб'єктів такого самоврядування та загальні засади їх діяльності, зокрема і повноваження у сфері здійснення контролю за організаційною, фінансовою, матеріально-технічною, кадрово-дисциплінарною та іншими сферами діяльності судово-експертних установ; по-друге, положення про асоціації та інші об'єднання судових експертів та/або судово-експертних установ, яким доцільно було б визначити їх повноваження в сфері професійної допомоги, контролю, добровільної сертифікації тощо.

Ключові слова: контроль, самоврядний контроль, судово-експертні установи, законодавство.

Ruvyn O. SELF-GOVERNMENT CONTROL OVER THE ACTIVITIES OF JUDICIAL EXPERT INSTITUTIONS

The article, based on the analysis of the current legislation of Ukraine and the scientific views of scientists, provides a description of self-governing control over the activities of forensic institutions. It is substantiated that today there is an urgent need to improve the regulatory and legal support of self-government of forensic institutions and their activities, in particular in the field of control. It is emphasized that there is an urgent need to improve the legal framework for self-government of forensic institutions and their activities, in particular in the field of control. In particular, it seems appropriate to adopt: first, a law that would regulate the self-government of forensic institutions, define the subjects of such self-government and the general principles of their activities, including powers in the field of control over organizational, financial, logistical, personnel -disciplinary and other areas of activity of forensic

institutions; secondly, the provisions on associations and other associations of forensic experts and / or forensic experts, which would be appropriate to define their powers in the field of professional assistance, control, voluntary certification, etc.

Key words: control, self-government control, forensic institutions, legislation.

Постановка проблеми. Забезпечення ефективного функціонування судово-експертних установ вимагає від законодавця створення різних умов організаційного та правового характеру, серед яких важливе місце належить контролю. Метою останнього є оцінка діяльності судово-експертних установ України щодо її відповідності вимогам нормативно-правових актів у сфері судової експертизи, а також забезпечення правильності такої діяльності. При цьому не можна не відмітити, що існує велика кількість різновидів такого контролю, серед яких одне із ключових місць належить самоврядному контролю. Питання самоврядування судово-експертних установ недостатньо чітко окреслені чинним законодавством, в основному ці питання регулюються статутом тієї чи іншої судово-експертної установи. Разом із цим слід відмітити відсутність типового Статуту судово-експертних установ, який уніфіковано врегулював би питання як самоврядування, так і здійснення самоврядного контролю за діяльністю судово-експертних установ.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі проблемні питання, пов'язані із здійсненням контролю за діяльністю судово-експертних установ у своїх наукових працях розглядали: В.В. Копейчиков, В.К. Бабаєв, А.Я. Якимов, Т.О. Коломоєць, Н.В. Гудима, В.М. Гаращук, О.М. Ключев, Н.С. Мороз, Д.В. Холодненко, С.В. Ковальчук, О.М. Погребняк, Н.Г. Виговська, А.Ю. Славіцька та багато інших. Втім, незважаючи на суттєвий теоретичний доробок, в юридичній літературі відсутні комплексні дослідження, присвячені проблемі самоврядного контролю за діяльністю судово-експертних установ.

Мета статті полягає у тому, щоб надати характеристику самоврядному контролю за діяльністю судово-експертних установ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Починаючи наукове дослідження варто відзначити, що самоврядний контроль може бути як тотожний контролю, який здійснюють органи місцевого самоврядування, так і внутрішньо організаційному контролю, який здійснюється в організаціях (судово-експертних установах) самоврядовчими органами цих організацій. У нашому дослідженні ми акцентуємо увагу саме на питанні самоврядування судово-експертних установ та відповідного контролю з боку таких самоврядних організацій.

Спроба уніфікації та законодавчого врегулювання питань самоврядування судово-експертних установ вже мала місце. Зокрема слід відмітити проект Закону України від 03.04.2018 № 8223 «Про судову експертизу та самоврядування судових експертів», який було запропоновано народним депутатом України І. Лапіним. Цим законопроектом було закріплено обов'язок керівника судово-експертної установи здійснювати контроль за дотриманням експертами нормативно-правових актів з питань організації проведення експертиз, а також забезпечити контроль за дотриманням строків проведення судових експертиз, повнотою і якістю проведених досліджень. Запропоновано зобов'язати судових експертів дотримуватися норм професійної етики судового експерта, що мають міститись у Кодексі професійної етики судового експерта, що затверджується З'їздом судових експертів України. Окремий розділ цього законопроекту присвячено самоврядуванню судових експертів. Зокрема закріплено, що самоврядування судових експертів ґрунтується на принципах виборності, гласності, обов'язковості для виконання судовими експертами рішень органів самоврядування судових експертів, підзвітності, заборони втручання органів самоврядування судових експертів у професійну діяльність судового експерта [1].

Розглядуваним законопроектом запропонована й система органів самоврядування судово-експертних установ. До таких органів автори законопроекту відносять, зокрема, Національну асоціацію судових експертів України, що утворюється з метою забезпечення реалізації завдань самоврядування судових експертів і до завдань якої серед інших входить забезпечення гарантій судово-експертної діяльності, а також високого професійного рівня судових експертів [1].

Вочевидь такі завдання потребують певних контрольних повноважень і відповідних їм заходів впливу, які мають бути визначені Статутом.

Самоврядування судових експертів також запропоновано здійснюватися через діяльність рад судових експертів за видами судових експертиз, Експертно-кваліфікаційної комісії судових експертів, Ради науково-методичного забезпечення та Ревізійної комісії Національної асоціації судових експертів України, Ради судових експертів України, з'їзду судових експертів України. Рада судових експертів окремого виду судових експертиз виконує функції самоврядування судових експертів з окремих напрямків спеціальних знань, що входять до певного виду судових експертиз. Рада судових експертів окремого виду судових експертиз підконтрольна та підзвітна Раді судових експертів України. Повноваження і порядок роботи рад судових експертів окремого виду судових експертиз визначаються положенням про такі ради, що затверджується з'їздом судових експертів України [1].

До самоврядовчих органів автори законопроекту віднесли і експертно-кваліфікаційну комісію судових експертів, що є колегіальним органом, завданням якого є присвоєння, підтвердження та позбавлення кваліфікації судового експерта та вирішення питань щодо дисциплінарної відповідальності судових експертів. Рада науково-методичного забезпечення Національної асоціації судових експертів України утворюється і діє для здійснення науково-методичного забезпечення судово-експертної діяльності, затвердження методик судових експертиз, підвищення професійного рівня й кваліфікації судових експертів. Положення про Раду науково-методичного

забезпечення Національної асоціації судових експертів України затверджується з'їздом судових експертів України [1].

Ревізійна комісія Національної асоціації судових експертів України утворюється і діє для здійснення контролю за фінансово-господарською діяльністю Національної асоціації судових експертів України, її органів, Ради судових експертів України, Експертно-кваліфікаційної комісії судових експертів. З'їзд судових експертів України пропонується створити як вищий орган самоврядування судових експертів. З'їзд судових експертів України пропонується наділити такими контрольними повноваженнями, як: затвердження Кодексу професійної етики судового експерта; розгляд та затвердження звітів Ради судових експертів України, Експертно-кваліфікаційної комісії судових експертів, Ради науково-методичного забезпечення Національної асоціації судових експертів України, висновки Ревізійної комісії Національної асоціації судових експертів України; затвердження кошторису Ради судових експертів України тощо [1].

Нажаль, означені норми, як і весь законопроект, так і не були затверджені. Питання самоврядного контролю або повністю ігноруються, або не достатньо чітко окреслені і у інших нормативно-правових актах.

Положення про бюро судово-медичної експертизи управлінь охорони здоров'я обласних виконавчих комітетів та республіканське бюро (Автономної Республіки Крим) визначає, що в адміністративно-господарському відношенні бюро підпорядковані відповідному управлінню охорони здоров'я, а у організаційному та науково-методичному відношенні бюро підпорядковані МОЗ України. Контроль за проведенням судово-медичних експертиз, що виконуються під час навчального процесу, і складанням відповідної документації викладачами кафедр судової медицини здійснюється завідуючим кафедрою та начальником бюро [2]. Питання самоврядування та відповідно контролю повністю відсутні у означеному нормативно-правовому акті.

Інструкцією з організації взаємодії підрозділів Експертної служби МВС із територіальними органами з надання сервісних послуг МВС зазначається, що контроль за діяльністю адміністраторів територіального сервісного центру МВС, а також за дотриманням фахівцями Експертної служби МВС, які беруть участь у проведенні державної реєстрації транспортних засобів, внутрішнього трудового розпорядку, загальновизнаних етичних норм поведінки та культури спілкування, виконанням ними посадових обов'язків, пов'язаних з участю у проведенні державної реєстрації транспортних засобів, здійснює керівництво територіальних органів з надання сервісних послуг МВС та їх відповідних підрозділів. Контроль за дотриманням фахівцями Експертної служби МВС, які беруть участь у проведенні державної реєстрації транспортних засобів, вимог нормативно-правових актів та методик з питань проведення судових експертиз, використанням відповідного програмного забезпечення, веденням облікової документації здійснює керівництво Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України (ДНДЕКЦ). Керівництво територіальних органів з надання сервісних послуг МВС та їх відповідних підрозділів може вносити пропозиції керівництву ДНДЕКЦ щодо притягнення до дисциплінарної відповідальності фахівців Експертної служби МВС, які беруть участь у проведенні державної реєстрації транспортних засобів [3]. Отже питання самоврядного контролю, на відміну від відомчого галузевого, стоять практично поза межами більшості нормативно-правових актів, що регулюють діяльність судово-експертних установ.

Питання самоврядування судово-експертних установ наразі не має централізованого вирішення, а вирішуються у Статутах кожної окремої судово-експертної установи. Розглянемо приклади самоврядного контролю деяких судово-експертних установ на підставі аналізу відповідних статутів.

Так, Статутом Хмельницького обласного бюро судово-медичної експертизи серед видів його діяльності передбачено: впровадження заходів по розвитку і удосконаленню організації діяльності відділів, відділень; розробка організаційно-методичних матеріалів, щоквартальних та річних аналізів роботи і забезпечення ними керівників підрозділів; контроль за якістю та термінами виконання експертизи; дотримання працівниками Бюро норм етики та деонтології, а також норм і вимог санітарно-гігієнічного і проти епідеміологічного режимів тощо. Безпосереднє керівництво Бюро здійснює начальник, який призначається на посаду та звільняється з посади Органом управління майном, підзвітний і підконтрольний йому. Начальник серед інших своїх повноважень здійснює керівництво і контроль за діяльністю Бюро; несе повну відповідальність за стан збереження майна та результати діяльності Бюро; забезпечує своєчасну сплату податків, зборів, інших загальнообов'язкових платежів, своєчасну виплату заробітної плати; забезпечує дотримання санітарно-гігієнічних вимог, протиепідемічних правил та норм, протипожежної безпеки та правил техніки безпеки; видає у межах компетенції накази та розпорядження, обов'язкові для всіх працівників Бюро, контролює їх виконання; щорічно звітує про роботу Бюро на загальних зборах трудового колективу. Органом самоврядування трудового колективу є загальні збори трудового колективу ХОБ СМЕ, серед повноважень яких окреслено: розгляд та затвердження проекту колективного договору, звітів про його виконання, розгляд і вирішення питань про організаційні форми самоврядування трудового колективу Закладу [4].

У Статуті комунального закладу «Обласне бюро судово-медичної експертизи» Рівненської обласної ради вищим органом управління Бюро встановлено Рівненську обласну раду, до компетенції якої віднесено: визначення основних напрямків діяльності; затвердження та внесення змін до Статуту Бюро; призначення та звільнення начальника Бюро з урахуванням думки Головного судово-медичного експерта МОЗ України; розпорядження основними засобами бюро - прийняття рішень про відчуження майна, позику, заставу, оренду; прийняття рішення про припинення діяльності бюро, його ліквідацію, затвердження ліквідаційного балансу.

Управління галузевою діяльністю здійснює управління охорони здоров'я Рівненської обласної державної адміністрації та Головне бюро судово-медичної експертизи МОЗ України. До компетенції управління охорони здоров'я віднесено основні контрольні повноваження, зокрема: визначення форм контролю за діяльністю бюро; здійснення контролю за адміністративно-господарською діяльністю Бюро; контроль за організацією первинного обліку в Бюро, утримання в установленому порядку статистичної та бухгалтерської звітності; контроль роботи Бюро з питань охорони праці, безпеки руху санітарного транспорту і протипожежного захисту тощо. Загальні збори трудового колективу Бюро: розглядають і схвалюють проект колективного договору; заслуховують інформацію про виконання сторонами колективного договору; беруть участь у визначенні критеріїв матеріального стимулювання праці співробітників Бюро, а також у вирішенні питань соціального розвитку Бюро [5]. Таким чином, основні контрольні повноваження за діяльністю цієї судово-експертної установи надані саме органу місцевого самоврядування, що є фактичним засновником цього закладу та власником його матеріальних активів. Галузевий контроль здійснюється відповідним територіальним управлінням МОЗ, тоді як контрольні повноваження органу самоврядування цієї судово-експертної установи (зборів трудового колективу) є суттєво обмеженими.

Висновки. На підставі проведення наукового дослідження можна зробити певні висновки. Самоврядний контроль за діяльністю судово-експертних установ можна розглядати у декількох значеннях та відповідно наповнювати ці значення різним змістом. По-перше, самоврядний контроль можна розглядати як діяльність органів місцевого самоврядування, в такому значенні самоврядний контроль знаходить свій прояв в реалізації контрольних повноважень органів місцевого самоврядування за діяльністю судово-експертних установ щодо перевірки її відповідності вимогам чинного законодавства в частині, що стосується інтересів відповідних територіальних громад. Основними ознаками самоврядного контролю є особливий суб'єкт його здійснення – органи місцевого самоврядування; мета здійснення – забезпечення дотримання прав та законних інтересів відповідних територіальних громад в діяльності судово-експертних установ; самоврядний контроль спрямований на дотримання земельного, фінансового та іншого законодавства в частині забезпечення права комунальної власності, публічних фінансових та інших інтересів територіальної громади, інтереси якої представляють відповідні органи місцевого самоврядування.

По-друге, самоврядний контроль можна розглядати як різновид внутрішнього контролю, який реалізується органами самоврядування судово-експертних установ, або судово-експертними об'єднаннями, їх спеціально створеними органами з метою забезпечення високої якості судово-експертної діяльності. Такий самоврядний контроль здійснюється шляхом перевірки відповідності експертної діяльності встановленим законодавчим вимогам, сприяння підвищенню кваліфікації судових експертів, дотримання вимог професійної етики та трудової дисципліни та може супроводжуватися певним стимулюванням до підвищення якості експертної діяльності, у тому числі й на засадах добровільної сертифікації судових експертів.

На сьогодні питання самоврядування судово-експертних установ недостатньо врегульовані нормами чинного законодавства, що обумовлено відсутністю чіткого законодавчого регулювання діяльності судово-експертних установ в цілому. Статутами окремих судово-експертних установ безпосередньо вказується, що суб'єктом самоврядування виступають загальні збори трудового колективу, контрольні повноваження яких є суттєво обмеженими. До сфери діяльності загальних зборів трудового колективу судово-експертної установи як органу його самоврядування зазвичай відноситься: заслуховування звіту керівника (директора) про діяльність судово-експертної установи, затвердження колективного договору, участь у вирішенні питань соціального забезпечення. Діяльність асоціацій та інших об'єднань судових експертів та судово-експертних установ також можна вважати самоврядною, разом із цим контрольні повноваження їх спрямовані на забезпечення рівня професійної якості судово-експертної діяльності судових експертів та судово-експертних установ.

Нагальною потребою є вдосконалення нормативно-правового забезпечення самоврядування судово-експертних установ та їх діяльності, зокрема в сфері здійснення контролю. Представляється доцільним прийняття: по-перше, закону, який би врегулював питання самоврядування судово-експертних установ, визначав суб'єктів такого самоврядування та загальні засади їх діяльності, зокрема і повноваження у сфері здійснення контролю за організаційною, фінансовою, матеріально-технічною, кадрово-дисциплінарною та іншими сферами діяльності судово-експертних установ; по-друге, положення про асоціації та інші об'єднання судових експертів та/або судово-експертних установ, яким доцільно було б визначити їх повноваження в сфері професійної допомоги, контролю, добровільної сертифікації тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про судову експертизу та самоврядування судових експертів. Проект закону № 8223 від 03.04.2018. запропоновано народним депутатом України Лапіним І.О. http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63780
2. Положення про бюро судово-медичної експертизи управлінь охорони здоров'я обласних виконавчих комітетів та республіканське бюро (Автономної Республіки Крим). Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 17.01.1995 р. № 6. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0258-95#Text>
3. Про організацію взаємодії підрозділів Експертної служби МВС із територіальними органами з надання сервісних послуг МВС. Наказ МВС від 18.01.2016 р. № 28. Офіційний вісник України 2016 р., № 15, стор. 188, стаття 604

4. Статут Хмельницького обласного бюро судово-медичної експертизи. <https://km-oblrada.gov.ua/wp-content/uploads/2019/10/statut-sudmedekspert.pdf>

5. Статут комунального закладу "Обласне бюро судово-медичної експертизи" Рівненської обласної ради. <https://ror.gov.ua/rishennya-oblasnoyi-radi-5-sklikannya/8470-1159-pro-komunalnii-zaklad-oblasne-byuro-sudovo-medichn>

REFERENCES:

1. Proekt zakonu Pro sudovu ekspertyzu ta samovriaduvannya sudovykh ekspertiv № 8223. [Draft law On forensic examination and self-government of forensic experts № 8223]. (2018, April 03). Retrieved from: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63780 [in Ukrainian].

2. Nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy № 6 Polozhennia pro biuro sudovo-medychnoi ekspertyzy upravlin okhorony zdorovia oblasnykh vykonavchykh komitetiv ta respublikanske biuro (Avtonomnoi Respubliky Krym). [Order of the Ministry of Health of Ukraine № 6 Regulations on the bureau of forensic medical examination of the health departments of the regional executive committees and the republican bureau (of the Autonomous Republic of Crimea)]. (1995). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0258-95#Text> [in Ukrainian].

3. Nakaz MVS № 28 Pro orhanizatsiiu vzaïemodii pidrozdiliv Ekspertnoi sluzhby MVS iz terytorialnymy orhanamy z nadannia servisnykh posluh MVS. [Order of the Ministry of Internal Affairs № 28 About the organization of interaction of divisions of Expert service of the Ministry of Internal Affairs with territorial bodies on rendering of service services of the Ministry of Internal Affairs]. (2016). *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, 15 [in Ukrainian].

4. Statut Khmelnytskoho oblasnoho biuro sudovo-medychnoi ekspertyzy. [Charter of the Khmelnytsky regional bureau of forensic medical examination]. Retrieved from: <https://km-oblrada.gov.ua/wp-content/uploads/2019/10/statut-sudmedekspert.pdf> [in Ukrainian].

5. Statut komunalnoho zakladu "Oblasne biuro sudovo-medychnoi ekspertyzy" Rivnenskoï oblasnoï rady. [Charter of the municipal institution "Regional Bureau of Forensic Medical Examination" of Rivne Regional Council]. Retrieved from: <https://ror.gov.ua/rishennya-oblasnoyi-radi-5-sklikannya/8470-1159-pro-komunalnii-zaklad-oblasne-byuro-sudovo-medichn> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 20.12.2019

УДК 37.032:355.137

Трофіменко Олег Володимирович,

Начальник Окремого контрольно-пропускного пункту

«Київ» Державної прикордонної служби України

e-mail: otrofimenko2015@gmail.com

МІСЦЕ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ СУБ'ЄКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

В статті на підставі аналізу позицій вчених здійснено аналіз наукових робіт щодо розуміння терміну «система» та виокремлено основні її ознаки.

Надано власне розуміння системи суб'єктів забезпечення сектору безпеки і оборони. Під якою запропоновано розуміти сукупність об'єднаних, взаємопов'язаних і взаємодіючих один з одним складових системи сектору безпеки і оборони, які відповідно до визначеної законодавчими актами компетенції здійснюють повноваження щодо формування та реалізації державної політики у відповідних сферах національної безпеки і оборони, діяльність яких спрямована на забезпечення національної безпеки та її окремих складових – воєнної безпеки, здійснення військово-політичного, адміністративного та безпосереднього військового керівництва силами оборони.

Визначено основні ознаки системи суб'єктів забезпечення сектору безпеки і оборони, які здійснюють повноваження щодо формування та реалізації державної політики у відповідних сферах національної безпеки і оборони.

Доведено, що Державна прикордонна служба України займає відповідальне місце в системі суб'єктів забезпечення сектору безпеки і оборони, та відповідно до своєї компетенції забезпечує ефективну реалізацію державної політики у сфері безпеки державного кордону України, а також охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні.

Ключові слова: Державна прикордонна служба України, система, сектор безпеки і оборони, складові системи сектору безпеки і оборони, національна безпека, національні інтереси, воєнна доктрина.

Trofimenko O. THE PLACE OF THE STATE BORDER SERVICE OF UKRAINE IN THE SYSTEM OF ENTITIES OF SECURITY AND DEFENSE SECTOR

In the article on the basis of the analysis of positions of scientists the analysis of scientific works concerning understanding of the term «system» is carried out and its basic signs are allocated. Provides personal understanding of the system of security and defense sector actors. It is proposed to understand the set of integrated, interconnected and interacting components of the security and defense sector, which in accordance with the competence defined by law exercise the authority to formulate and implement public policy in relevant areas of national security and defense, whose activities are aimed at to ensure national security and its individual components - military security, the implementation of military-political, administrative and direct military leadership of the defense forces. The main features of the system of security and defense sector entities that exercise powers to formulate and implement state policy in the relevant areas of national security and defense have been identified. It is proved that the State Border Guard Service of Ukraine occupies a responsible place in the system of security and defense sector entities, and in accordance with its competence